

УДК 378.12:327(4)

ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ МЕРЕЖІ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Мельник Н.І., д. пед. н.,
доцент кафедри дошкільної освіти

Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка

У статті представлено хронологію становлення суспільного дошкільного виховання у Великій Британії; автором виокремлено особливості розвитку системи у контексті структурних та історичних трансформацій; визначено зв'язок між структурними змінами в системі британської дошкільної освіти та формуванням мережі дошкільних установ, які функціонують у сучасній дошкільній галузі країни.

Ключові слова: *суспільне дошкільне виховання, мережа дошкільних навчальних закладів, система дошкільної освіти.*

В статтю представлено хронологію становлення общественного дошкольного воспитания в Великобритании; автором выделены особенности развития системы в контексте структурных и исторических трансформаций; определена связь между структурными изменениями в системе британского дошкольного образования и формированием сети дошкольных учреждений, функционирующих в современной дошкольной отрасли страны.

Ключевые слова: *общественное дошкольное воспитание, сеть дошкольных учебных заведений, система дошкольного образования.*

Melnyk N.I. TRANSFORMATIONS IN THE PRESCHOOL EDUCATION OF GREAT BRITAIN AS A FACTOR OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS NETWORK DEVELOPMENT

The chronology of the social pre-school education formation in the Great Britain is presented in the article; the author outlines the peculiarities of the development of the system in the context of structural and historical transformations; the link between structural changes in the system of British preschool education and the network of preschool institutions formation, that function in the modern preschool area of the country is determined.

Key words: *public preschool education, network of pre-school educational institutions, system of preschool education.*

Постановка проблеми. Розвиток української системи дошкільної освіти в умовах конкуренції та розвитку капіталістичного устрою держави за європейським зразком пов'язаний із загальними тенденціями модернізації освітньої галузі в цілому, зумовленою інтеграцією України до світового та європейського освітнього та суспільного простору. Відтак важливе значення для подальшого удосконалення та структурних змін у дошкільній галузі має досвід провідних європейських країн із розвитку мережі дошкільних установ та послуг у даній сфері у контексті історичних трансформацій як сприятливих чинників розширення та урізноманітнення вітчизняної мережі закладів дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливо зазначити, що, аналізуючи особливості розвитку та становлення суспільного дошкільного виховання у Великій Британії, важливо враховувати складність освітньої системи, зумовлену адміністративним устроєм. Так, у Великій Британії адміністративний устрій різниться поділом на 4 адміністративно-політичні частини (історичні провінції) – Англію, Шотландію,

Уельс, Північну Ірландію, що складають Об'єднане королівство [12]. Зважаючи на складність та різноманітність адміністративного устрою країни, зауважимо, що важливо проаналізувати загальну специфіку історичного становлення та особливості появи та функціонування дошкільних установ Британії.

У вітчизняних науково-періодичних виданнях наявні різні інваріанти категорії «система дошкільної освіти» у контексті хронологічного аналізу – це, насамперед, наявна в масштабах країни структура освітньо-виховних закладів [1, с. 304] і певна сукупність пов'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого педагогічного впливу на формування особистості – «сукупність взаємопов'язаних, узгоджених, таких, що функціонують як єдине ціле, педагогічних та інших за своєю природою (психологічних, управлінських, організаційних, матеріальних) явищ (підсистем, елементів), що позначаються на досягненні необхідного педагогічного результату і цілеспрямовано використовуються для цього» [2] та ін. Для європейської ж науково-методичної та ме-

тодологічної традиції типовими англомовними варіантами, якими позначається весь спектр послуг у системі освіти та догляду за дітьми раннього дошкільного та дошкільного віку, є: *preschool* – дошкільна освіта (освіта дітей дошкільного віку від 3 років до вступу на перший рівень обов'язкової освіти) [14, с. 655], *prekindergarten* – переддошкільна освіта (дослівно – передсадочкова освіта, освіта дітей до 1 року і старших, яка здобувається до офіційного вступу дитини до дошкільного навчального закладу (далі – ДНЗ), наприклад: у центрах раннього розвитку, ігрових групах тощо) [14, с. 655], *early childhood education (ECE)* – рання дошкільна освіта (освіта дітей раннього дошкільного віку від народження до 3 років) [11], *pre-primary education* – передшкільна освіта (освіта дітей дошкільного віку від 3 років до вступу на перший рівень обов'язкової освіти) [16], *ECEC* – *early childhood education and care (services)* – дошкільна освіта та догляд/виховання (послуги у сфері догляду за дітьми дошкільного віку від народження до вступу на перший рівень обов'язкової шкільної освіти) [17, с. 69]).

Найбільш вживаними є варіанти «*Preschool/preschool education*» та «*ECEC*». *Preschool* (дошкільна освіта, дошкільня) – термін широкого значення, який може використовуватися для характеристики будь-якого виду освітньої діяльності, до якої залучені діти до вступу до шкільної формальної освіти. Термін «*preschool*» більше стосується освітніх програм для три- і/або чотирирічних дітей. І хоча зазвичай функціонально визначається «доглядом за дитиною» (*child care*), термін «*preschool*» передбачає добре регламентовану діяльність, що забезпечується високоякісними освітніми програмами, спрямованими на соціально-емоційний, фізичний, когнітивний розвиток вихованців [8].

Зазначимо, що аналіз зарубіжного досвіду становлення дошкільної освіти ставав предметом досліджень низки вітчизняних дослідників: система дошкільної освіти у Німеччині представлена у наукових доробках З.П. Хало [6], у контексті аналізу професійної підготовки німецьких педагогів дошкільної освіти становлення дошкільної освіти розглядала О.В. Сулима [5]; розвиток американської дошкільної освіти представлено у працях Н.І Мельник [4]; окремі аспекти розвитку британської дошкільної освіти висвітлено Н.І. Мельник у контексті дослідження професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи [3] тощо. Однак особливості становлення дошкільної освіти у Британії не отримали належного представлення у вітчизняній пе-

дагогічній науці, а відтак потребують окремого аналізу та проведення фундаментальних досліджень.

Постановка завдання. Метою статті виступає коротке хронологічне представлення розвитку суспільного дошкільного виховання як чинника, що сприяв формуванню та розширенню мережі дошкільних установ у країні. Вирішення мети здійснюватиметься через послідовне розв'язання завдань: аналіз історичних фактів, які впливали на розвиток системи дошкільної освіти у Великій Британії; визначення особливостей сучасної мережі дошкільних установ та їхня характеристика.

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення суспільного дошкільного виховання у Великій Британії пов'язане з ім'ям уельського педагога Роберта Оуена (*Robert Owen*), який у 1816 р. у містечку Нью-Ланарк, що на території Шотландії, відкрив «Установу для формування характеру» (*the Institution for the Formation of Character*). Реформатор за своєю природою, Р. Оуен хотів, щоб дошкільні установи були тим затишним місцем, сприятливим середовищем, де діти могли бути захищені від своїх педагогічно неосвічених батьків і несприятливих виховних впливів соціального оточення. Педагоги, на його переконання, повинні завжди бути усміхненими, у доброму настрої, повинні вчити дітей за принципом природовідповідності, а не книги. Окрім того, Р. Оуен заснував «Вечірню школу» для батьків [9, с. 106].

У 1870 р. освіта дітей до 5 років стала обов'язковою на загальнодержавному рівні, проте діти у віці 2 років відвідували не дошкільні установи, а державні початкові школи, куди їх віддавали працюючі матері. Нераціональність такої системи організації діяльності дітей дошкільного віку призвела до того, що у 1873 р. було відкрито двері першого громадського дитячого садка у Стентфорді, фінансування якого здійснювалося за рахунок батьківських внесків [10].

Під час Першої світової війни (1914–1918 рр.) у Великій Британії було створено понад 100 центрів для дітей дошкільного віку. Маргарет МакМіллан у Дептфорді в 1913 р. відкрила заклад, який був за своєю суттю «садочком на відкритому повітрі». Центр відвідували діти у віці від 1 до 6 років. Згодом парламентом було прийнято «Закон Фішера» (1918 р.), що дозволяв місцевим органам влади здійснювати провізійну та фінансову підтримку яслам, садкам та центрам. Ця законодавча ініціатива також знаменує собою початок окремого розвитку медичної допомоги, охорони здо-

ров'я та освіти дітей дошкільного віку в Великій Британії [7, с. 134].

Після Другої світової війни (1939–1945 рр.) мережа дошкільних закладів різко скоротилася, багато з них були просто зруйновані. Сектор дошкільної освіти був знову залишений на підпорядкування місцевим органам управління; до програм якого фінансування він належатиме, до освітніх чи медичних, вирішувалося на локальному рівні. У багатьох регіонах країни дошкільною освітою опікувалися відділи соціального обслуговування, які виникли в 1970-х рр. і завдання яких полягало у забезпеченні належними умовами дітей із груп ризику. Робота департаментів охорони здоров'я переважно зосереджувалася на дітях із обмеженими можливостями. Допомога багатодітним сім'ям також почалася після війни. У 1975 р., відповідно до програми «Допомога дітям» (Child Benefit), державою здійснювався прямий, щомісячний платіж батькам на забезпечення дошкільною освітою всіх дітей, народжених у Великій Британії. Підсумовуючи, можна виокремити особливості суспільного дошкільного виховання у Великій Британії:

Упродовж більше 100 років діти дошкільного віку залучаються до відвідування ДНЗ, що має позитивний вплив на мікроекономічну ситуацію на місцевому рівні, оскільки працездатна категорія жінок має можливість працювати, віддаючи дітей до садочку у віці як мінімуму 2 років; обов'язкова шкільна освіта починається для дітей в Англії, Шотландії та Уельсі з 5 років, а в Північній Ірландії – із 4 років, що є найбільш раннім віком шкільної освіти у всій Європі.

Донині триває дискусія з питання основного завдання дошкільної освіти у Великій Британії: певне коло науковців і практиків вбачають функцією дошкільної установи створення якомога комфортніших, природовідповідних умов розвитку дитини в дошкільні роки у традиціях Р. Оунена та М. МакМіллан, т. зв. підготовку до життєдіяльності у соціумі; інші ж, навпаки, пріоритетом вважають підготовку дитини до школи, академічно спрямовану освіту. Означене вплинуло на розвиток мережі ДНЗ у цих двох кардинально різних напрямках.

Система дошкільної освіти характеризується різноманітністю і відсутністю координації з боку державних органів управління. Різні форми здобуття дошкільної освіти пропонуються як державними чи приватними, так і благодійними громадськими представництвами дошкільної освіти. В адміністративному відношенні сектор дошкільної освіти підпорядковувався як відомствам на національному рівні, так і відділам міс-

цевої влади. Рішення щодо забезпечення та сприяння розвитку системи дошкільної освіти в країні були ініційовані місцевими політиками і набули поширення внаслідок локальних реформ. Так, деякі місцеві управління намагалися забезпечити фінансування дошкільної освіти дітей від 2 років, у той час як інші не мали такої змоги; в інших регіонах країни забезпечення дошкільної освіти здійснювалося виключно за рахунок державного бюджету або ж, навпаки, завдяки приватному фінансуванню. Тож на сучасному етапі фінансування та забезпечення дошкільної освіти у Великій Британії відбувається відповідно до одного зі способів: державного або приватного [15, с. 17].

У Великій Британії досі зберігається давня традиція найму приватних гувернерів-педагогів для дітей віком від народження до 3 років, що гальмує подальший розвиток мережі дошкільних установ у країні, наприклад, появу мережі садків для догляду за дітьми раннього дошкільного віку. У 1997 р. урядом країни було прийнято безпрецедентне рішення щодо прийняття законодавчих ініціатив, які спрямовані на державне фінансування цього спектру послуг для молодих батьків.

Ще одна особливість системи дошкільної освіти у Великій Британії полягає в історично зумовленому поділу послуг у галузі охорони здоров'я та дошкільної освіти. Історично склалося так, що послуги сфери дошкільної освіти для дітей від народження до 3 років підпорядковувалися Департаменту соціального забезпечення (DSS), який здійснює моніторинг забезпечення послугами дошкільної освіти всіх дітей Великої Британії; Департамент освіти і зайнятості (ДОЗ) регулював лише розробку програм для дітей 3–5 років [10]. Проте недавні політичні ініціативи спрямовані на інтеграцію діяльності цих двох відомств, а також відділів Міністерства охорони здоров'я, відділів дошкільної освіти та ін. Означені особливості вплинули на наявність та розвиток широкої мережі ДНЗ у Великій Британії, які різняться за типом організації, формою власності, підпорядкуванням та спрямуванням діяльності (таблиця 1).

Коротко представимо характеристику означеної у табл. 1 мережі дошкільних установ:

Дитячий садок (Nursery School): держава фінансує дошкільний ДНЗ, зазвичай забезпечуючи від 2 до 2,5 годин дошкільної освіти для три- і чотирирічних дітей упродовж всього року. Деякі дитячі садки є штатними.

Дитячий садок при школі (Nursery Class in Primary School): клас дітей при початко-

вій школі, який обслуговує дітей 3–4 років та фінансується державою.

Класи раннього віку при початкових школах (Early Years Units in Primary School) (окрім Шотландії): групи повного та неповного перебування для дітей дошкільного віку (3–5 років) при початкових школах, фінансуються державою.

Підготовчі класи при школі (Reception Class in First Primary School) (окрім Шотландії): 1 клас початкової школи для дітей, віком від 4 до 5 років, фінансується державою. Послуги надаються лише упродовж навчального року.

Спеціальні школи (Special school): школа повного і неповного дня для обслуговування дітей із особливими потребами, віком від 3 років. Послуги надаються лише впродовж навчального року.

Групи можливостей (Opportunity Groups): послуга, що забезпечується місцевими органами освіти (місцеві освітні), який надає безкоштовну додаткову підтримку дітям із особливими потребами. Також можуть бути

запропоновані соціальними відділами або департаментом охорони здоров'я.

Дошкільна група або ігрова група (Pre-school or Playgroup): освітні послуги повного та неповного дня для дітей дошкільного віку, що надаються некомерційними організаціями.

Приватні садочки / передшкільні дошкільні установи (Private Day Nursery / pre-preparatory schools): перебувають у відомстві приватних компаній або трастів, ці школи обслуговують дітей віком від 3 до 5 років на платній основі.

Незалежні школи (Independent Schools): перебувають у відомстві приватних компаній або трастів, ці школи обслуговують дітей від 3 років і більше; працюють на платній основі.

Клуби вихідного дня (Holiday Club): заняття для дітей дошкільного віку поза межами ДНЗ.

Дошкільні заклади місцевого фінансування (Local authority day nurseries): центри для дітей від народження до 5 років, які на-

Таблиця 1

Мережа ДНЗ у Великій Британії

Постачальник	Тип ДНЗ
Місьцеве управління освіти	Дитячий садок (Nursery School) Дитячий садок при школі (Nursery Class in Primary School) Класи раннього віку при початкових школах (Early Years Units in Primary School) (окрім Шотландії) Підготовчі класи при школі (Reception Class in First), Дошкільні заклади для дітей від 3 до 5 років, Primary School (окрім Шотландії) Садочки для немовлят (Infant) Спеціальні школи (Special School) Групи можливостей (Opportunity Groups) Передшкільні та позашкільні клуби (Before/After School Club) Клуби вихідного дня (Holiday Club)
Місцевий орган управління соціальних служб	Державні садочки денного перебування (State Day Nursery)
Волонтерський та благодійний сектор	Волонтерські дошкільні заклади або ігрові групи (Voluntary Pre-schools or Playgroups) Батьки та діти раннього дошкільного віку (Parent & Toddlers) Друзі, сусіди, родичі (Friends, neighbours, relatives) Громадські комунальні (Community)
Приватний та незалежний сектор	Центри дошкільної освіти: Приватні садочки (Private Day Nursery) Дошкільні заклади (Nursery School) Передшкільні дошкільні установи (Pre-Preparatory School) Дошкільна група або ігрова група (Pre-school or Playgroup) Дошкільні заклади при організаціях (Workplace) Незалежні школи (Independent Schools) Передшкільні та позашкільні клуби (Before/After-school Club) Центри дошкільної освіти сімейного типу: Доглядальниця (Childminder) Няня (Au Pair/ Nanny)
Спільне фінансування місцевих органів управління освіти та органів соціального забезпечення	Комбіновані центри (Combined Centre) Сімейні центри (Family Centre) Центри раннього розвитку дітей (Early Excellence Centre)

Джерело: OECD Country Note Early Childhood Education and Care Policy in the United Kingdom December 2000. 56 p.

лежать до групи ризику, фінансуються місцевими органами управління.

Приватні ясла-садочки (Private day nurseries): ДНЗ повного та неповного робочого дня для дітей від народження до 5 років. Надають послуги для батьків, що працюють в організаціях, які фінансують ці ДНЗ.

Батьки та діти раннього дошкільного віку (Parent & Toddlers): неофіційна група об'єднання батьків, які доглядають дітей віком до 5 років.

Доглядальники (Childminder): доглядальниці, що надають послуги з догляду за дітьми дошкільного віку у себе вдома, тривалістю повного і неповного робочого дня.

Няня (Au Pair / Nanny): доглядальник, який надає послуги з догляду за дітьми вдома впродовж дня або погодинно.

Комбіновані центри (Combined Centre) та сімейні центри (Family Centre): центри повного і неповного дня для догляду за дітьми від народження до 5 років. Пропонують елементарну дошкільну освіту, працюють упродовж року.

Центри раннього розвитку дітей (Early Excellence Centre): призначені урядом як зразок практики, ці центри пропонують широкий спектр послуг, зокрема догляд за дітьми від народження до 5 років на повний робочий день. Такі центри зорієнтовані на допомогу тим батькам, що потребують соціального забезпечення, і здійснюють підтримку сім'ї, охорону здоров'я, освіту дорослих.

Важливо також зазначити, що на сучасному етапі у кожному з представлених типів ДНЗ працюють різні за спеціалізацією педагогічні кадри, вимоги до яких також різняться залежно від закладу [13]. Сучасна професійна підготовка дошкільних педагогів у Великій Британії представлена цілою низкою назв професій, що пов'язані з галуззю дошкільної освіти. Це і кваліфікований педагог, який має базову педагогічну освіту (3 роки + 1 рік сертифікованої післядипломної освіти (PGCE) або 4 роки – у галузі вищої педагогічної освіти). Це також і вихователь-педіатр (як і у Франції) та кваліфікований помічник, які мають дворічну освіту [10, с. 18] та ін. Оскільки в останні роки спостерігається тенденція до державного регулювання системи дошкільної освіти та сприяння відвідування дітьми дошкільних садочків [18], все гострішою й актуальнішою проблемою стає якість педагогічного персоналу, що працює з ними. За результатами моніторингу Організації економічного розвитку та співробітництва, у Великій Британії у цьому аспекті спостерігається чимала кількість проблем: немає ніяких вимог до професійної підготовки до-

глядальниць, асистентів вихователів ДНЗ, хоча деякі місцеві органи влади почали вимагати проходження ними 5–15-годинних курсів з роботи з дітьми дошкільного віку. Не мають ніякої кваліфікації особи, які працюють в ігрових групах, клубах передшкільної освіти, яслах, групах денного перебування тощо [10, с. 19].

Отже, як свідчать систематизація та хронологічний аналіз британського досвіду, мережа ДНЗ визначається варіативністю та різноманітністю, що сприяє забезпеченню дошкільною освітою великого відсотка дітей дошкільного віку через різні типи, форми, адміністративне упорядкування дошкільних установ та послуг у дошкільній сфері. Окрім того, результати дослідження вказують на тенденцію розширення мережі дошкільних установ під впливом суспільних та історичних змін у системі дошкільного виховання Великої Британії, що свідчить про сталість означеного процесу.

Висновки з проведеного дослідження. Зрештою, дослідження становлення британської системи дошкільної освіти та особливості формування мережі ДНЗ, яка детермінована історичними та структурними трансформаціями суспільного дошкільного виховання у Великій Британії, може визначатися перспективністю в осмисленні досвіду країни для розширення української системи ДНЗ та послуг у дошкільній галузі. Здійснений аналіз також засвідчив, що професійна підготовка педагогічних кадрів визначається типами та формами дошкільних установ, відтак вимоги до кваліфікації педагогічних кадрів та їхні профілі залишається питанням для подальших досліджень та дискусій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник; Міжнар. фонд «Відродження». Київ: Либідь, 1997. 374 с.
2. Кикоть В.Я., Столяренко А.М. Юридическая педагогика: учебник. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. 895 с.
3. Мельник Н.І. Професійна підготовка дошкільних педагогів у країнах Західної Європи: теорія і практика: монографія. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2016. 392 с.
4. Мельник Н.І. Дошкільна освіта сполучених штатів: історія і сучасність: монографія. Умань: Видавець «Сочінський», 2012. 330 с.
5. Сулима О.В. Професійна підготовка вихователів дошкільних закладів у системі вищої освіти Федеративної Республіки Німеччини: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ, 2015. 316 с.
6. Хало З.П. Інтелектуальний розвиток дитини у системі дошкільного виховання Німеччини: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. Дрогобич, 2009. 229 с.

7. Beatty B. *Preschool education in America: The culture of young children from the colonial era to the present*. New Haven, CT: Yale University Press, 1995.
8. Bowman B. *Kindergarten practices for children from low income homes. The transition to kindergarten*. Baltimore, MD: Paul H. Brookes, 1999. P. 281–301.
9. Cleverley J., and Phillips D.C. *Visions of childhood: Influential models from Locke to Spock*. New York: Teachers College Press, 1986.
10. Department of Education and Employment. *Tomorrow's children: The review of pre-schools and playgroups and the Government's response*. London, 1999.
11. Early Childhood Education (ECE). URL: [http://unicef.in/Whatwedo/40/EarlyChildhoodEducation.InternationalStandardClassificationofEducation\(ISCED\).URL:https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5409](http://unicef.in/Whatwedo/40/EarlyChildhoodEducation.InternationalStandardClassificationofEducation(ISCED).URL:https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5409).
12. Geography of Great Britain. URL: <http://geography.about.com/od/unitedkingdommaps/a/united-kingdom-geography-overview.htm>.
13. Moss P. *Renewed hopes and lost opportunities: Early childhood in the early years of the Labour Government*. Cambridge Journal of Education. 1999. № 29(2). P. 229–238.
14. New R.S., Cochran M. *Early childhood education: an international encyclopaedia*. Praeger Publishers, 88 Post Road West, Westport, 2007. 1419 p.
15. OECD Country Note *Early Childhood Education and Care Policy in the United Kingdom* December 2000. 56 p.
16. *Pre-primary education. Education at a Glance*. OECD. Paris, 2002. Glossary: International Standard Classification of Education (ISCED). URL: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5409>.
17. *Proposal for key principles of a Quality Framework for Early Childhood Education and Care*. October, 2014. 71 p. URL: https://www.google.com.ua/search?q=Proposal+for+key+principles+of+a+Quality+Framework++for+Early+Childhood+Education+and+Care++Report+of+the+Working+Group+on&ie=utf-8&oe=utf-8&gws_rd=cr&ei=W8iyV6vKKYWHaPC-hLgK.
18. *Source: Public sector expenditure on services for the under-5s: Public Expenditure Statistical Analyses from 2013*. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/publicexpenditurestatisticalanalyses-2013>.

УДК 37.015.31.091.4:796-053.6

ГРИГОРІЙ ВАЩЕНКО ПРО РОЛЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У СТАНОВЛЕННІ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

Петренко Л.М., к. пед. н.,
доцент кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

У статті проаналізовано вплив світової теорії і практики фізичного виховання особистості на формування концепції тіловиховання Г. Ващенко. Підкреслено, що особливу увагу у формуванні поглядів на фізичне виховання Г. Ващенко відіграв вітчизняний досвід діяльності І. Боберського. Висвітлено погляди Г. Ващенко на фізичне виховання як складову системи виховання, в якій головну роль відіграє поняття українського виховного ідеалу. Вказано на важливість вирішення проблеми єдності фізичного та духовного компонентів у вихованні особистості. Здійснено аналіз співвідношення виховання і самовиховання в системі тіловиховання. З'ясовано форми тіловиховної роботи.

Ключові слова: *Г. Ващенко, І. Боберський, виховний ідеал, фізичне виховання, гігієнічне виховання, гімнастика, гра, спорт.*

Проанализировано влияние мировой теории и практики физического воспитания личности на формирование концепции теловоспитания Г. Ващенко. Подчеркнуто, что особое внимание в формировании взглядов на физическое воспитание Г. Ващенко сыграл отечественный опыт деятельности И. Боберского. Освещены взгляды Г. Ващенко на физическое воспитание как составную системы воспитания, в которой главную роль играет понятие украинского воспитательного идеала. Указано на важность решения проблемы единства физического и духовного компонентов в воспитании личности. Осуществлен анализ соотношения воспитания и самовоспитания в системе теловоспитания. Выяснено формы теловоспитательной работы.

Ключевые слова: *Г. Ващенко, И. Боберский, воспитательный идеал, физическое воспитание, гигиеническое воспитание, гимнастика, игра, спорт.*

Petrenko L.M. GRIGORIY VASHCHENKO ABOUT THE ROLE OF PHYSICAL EDUCATION IN THE DEVELOPMENT OF YOUNG GENERATION

The influence of the world theory and practice of physical education of the individual on the formation of the concept of body education by G. Vashchenko analyzed. It emphasized, that special attention paid to the development of views on the physical education of G. Vashchenko by the domestic experience of I. Bobersky's